

Mamur Yılmaz E. (2016). Güzel Sanatlar Liseleri Resim Bölümü Öğrencilerinin Özgün Baskı Resim Uygulamalarına İlişkin Tutumları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1903-1920.

Geliş Tarihi: 30/07/2016

Kabul Tarihi: 17/11/2016

GÜZEL SANATLAR LİSELERİ RESİM BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN ÖZGÜN BASKI RESİM UYGULAMALARINA İLİŞKİN TUTUMLARI*

Elif MAMUR YILMAZ**

ÖZET

Bu araştırmanın amacı güzel sanatlar liselerinde eğitim gören öğrencilerin özgün baskı resim uygulamalarına ilişkin tutumlarını tespit etmektir. Araştırma 2013-2014 eğitim öğretim yılında yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye'deki güzel sanatlar liseleri oluştururken örneklemini Bolu Güzel Sanatlar Lisesi resim bölümünün üçüncü sınıfından küme örnekleme yöntemi ile seçilen sekizer kişilik üç öğrenci grubu oluşturmuştur. Araştırmada deneme modeli kullanılmış olup, araştırma verileri araştırmacı tarafından geliştirilen beşli likert tipi tutum ölçeği ile elde edilmiştir. Araştırma verileri ışığında öğrencilerin özgün baskı resim uygulamaları ile ilgili olarak zevk alma, hoşlanma, öğrenme ve araştırma yapma isteği gibi olumlu tutumlar sergiledikleri sonucuna varılmıştır. Aynı şekilde çok az sayıda öğrencinin özgün baskı resim uygulamaları ile ilgili olarak zevk almama, hoşlanmama, öğrenme ve araştırma yapma isteği taşımama gibi olumsuz tutumlar sergiledikleri yönünde bulgular saptanmıştır. Araştırma, bu liselerde verilen özgün baskı resim derslerinin öğrencilerin ilgisini canlı tutmayı hedeflemesi, özgün baskı resim ile ilgili yayınların ve kalitesinin geliştirilmesi, öğretmenlerin sanatçı ve sanat eğitimi olarak onlara mesleki rehberlik yapması ve model olması önerileri ile sonlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özgün baskı resim, güzel sanatlar ve spor lisesi, tutum ölçeği

THE ATTITUDES OF STUDENTS IN THE ART DEPARTMENT OF FINE ARTS HIGH SCHOOLS TOWARDS PRINTMAKING ACTIVITIES

ABSTRACT

This study, carried out in the 2013-2014 educational year, aims to identify the attitudes of students of fine arts high schools towards printmaking activities. The study population was the fine arts high schools in Turkey, and the study sample consisted of three clusters of 11th grade students studying at Bolu Fine Arts High School, each of which included eight subjects selected by cluster sampling method. For the purposes of this study, quantitative research methodology was used and data were collected through a five point Likert attitude scale prepared by the researcher. It was clear from the findings that the students had positive attitudes towards printmaking, such as enjoyment, liking, and willingness to learn and to discover. Similarly, very few students were found to have negative attitudes such as displeasure, dislike, and reluctance to learn and discover. It was concluded that the printmaking lessons taught in these high schools need to be directed at keeping the students' interest alive, and there is a need to increase the quantity and quality of publications on printmaking, and to provide vocational guidance to the students as artists and art teachers.

Key Words: Printmaking, fine arts and sports high school, attitude scale.

* Bu makale 08-10 Nisan 2016 tarihlerinde yazar tarafından Cumhuriyet Üniversitesi III. Uluslararası Güzel Sanatlar Bilimsel Araştırma Günleri (GUSBAG) Sempozyumu'nda bildirisi özet olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi, elifnamuryilmaz@gmail.com

1.GİRİŞ

Baskı resim, yaratımı ve baskısı bir sanatçıya ait olan, çeşitli baskı tekniklerinin (litografi, serigrafi, yüksek ve alçak baskılar vb.) kullanıldığı ve amacı belirli sayıda çoğaltmaya dayanan resimler olarak tanımlanır (Eroğlu, 2003: 126). Güzel sanatlarda bu teknik “özgün baskı resim” olarak tanımlanmaktadır (Artut, 2001: 267). Özgün baskı resim deyimi ilk kez 1972 yılında Mustafa Asher tarafından kullanılmış ve kısa sürede benimsenmiştir (Özer, 1995: 7). Akalan (2003: 130) özgün baskı resmi “günümüzde tüm baskı tekniklerini içine alan, sanatçının kalıbını bizzat kendisinin hazırladığı, yaratıcılık süreci ve basım aşamasında başında bulunup imzasını atarak bitirdiği bir sanat dalı” olarak tanımlamaktadır. Burada sözü geçen yaratıcılık süreci sanatçının hem kalıbı hazırlarken hem de baskı esnasında resmi çoğaltırken bilinen şeylerden bilinmeyen yeni bir şey ortaya çıkarması ile ilişkili olmaktadır.

Grafik sanatların bir kolu olan ve birkaç baskı tekniğini içine alan özgün baskı resmin tarihsel gelişimi ele alındığında, kökeninin insanın ilk üretimini yaptığı mağara duvarındaki resimlere dayandığı görülmektedir (Akalın, 2000: 2). İlk insanlar kil çamuru ile bir takım kalıplar oluşturarak özgün baskı tekniğinin ilk örneklerini vermişlerdir. M.Ö. 3000 yıllarına ait olduğu belirlenen bu tarihi bloklar çok ilkel bir basım şekli olmakla birlikte insanların gereksinimlerine verdikleri bir cevap olmasının yanı sıra baskı ile çoğaltmanın ilk örnekleri olarak önemli birer tarihi belge niteliği taşımaktadır (Albayraktar, 1998: 22). M. Ö. 4000 yıllarında yazının, daha sonraları da kâğıdın bulunmasıyla, basım işi yeni bir nitelik kazanmıştır (Akalın, 2000: 2). Yazıya dökülen bilgilerin çoğaltılması baskı teknikleri yoluyla yapılarak, tek kaynaktan yayılan bilgilerin çok sayıda kişiye aynı ölçülerde ulaşılmasına çalışılmıştır. Dolayısıyla da insanların düşünce dünyalarında büyük oranda değişme ve gelişme olmuş, kültürlerinin birbirlerini daha yakından tanımalarına olanak tanınarak nesiller boyunca devamlılığı sağlanmaya çalışılmıştır.

Tarihsel süreç içinde Çinliler, M.Ö. 868 yılında ilk defa ahşap kalıplarla kitap basımını gerçekleştirmişlerdir. Çin’de Buda portrelerinin, Batı’da İncil’de geçen sahneleri içeren düzenlemelerin geniş halk kitlelerine ulaştırılma amacı, ağaç baskının yaygınlaşmasını sağlamıştır (Keskinok, 2001: 78). Günümüzdeki modern baskı tekniğinin öncüsü, Johan Gutenberg, 1445 yılında metalden dökmüş olduğu yazı kalıplarını değiştirmeli olarak kullanabileceği yeni bir sistem bulmuştur. Matbaanın gelişimi ve yaygınlaşması, insanların hayatında yeni bir dönemi başlatmış, okuma yazma oranı artmış ve Avrupa’daki Rönesans hareketiyle başlayan yenilikler ve buluşlar basım ve çoğaltım yoluyla tüm dünyaya ulaştırılmıştır (Tepecik, 1999: 2). Rönesans hareketinin sanata yansıyan yeniliklerinden biri de baskı tekniklerinden yararlanarak “özgün resim” üretme geleneği olmuştur. Gökaydın (1987: 47) Avrupa’da 15 ve 16. yüzyılda tahta oyma ve kesme tekniğinin, sanat kalitesi elde etmekten çok, diğer yağlıboya sanatçıların eserlerini çoğaltmak amacı ile kullanılmaya başladığını ifade eder. Dürer’in ağaç kalıplarla ürettiği baskılar incelendiğinde bu etki açıkça görülmektedir.

Türk özgün baskı resim ya da grafik tarihinin ilk resimli kitabı, 1583’te yazılıp III. Murat’a sunulduğu bilinen Tarih-i Hin-i Garbi adlı kitap olmuştur. İlk taş baskı atölyesi (litografi) 1831 yılında İstanbul’da kurulmuştur. Bu basımevinin ordunun emrinde olması nedeniyle ilk olarak Hüsrev Paşa’nın Nuhbetüt-talim adlı askerî kitabı basılmıştır. Askerler tarafından basılan eğitim, haritacılık gibi konulardaki broşürler ilk özgün baskı resimler olmuştur. Hoca Ali Rıza’nın çeşitli taş baskıları Türkiye’deki baskı resim

sanatının öncüsü sayılır. Özgün baskı resmin öncüsü sayılabilecek diğer resimler ise kahve resimleri olarak bilinen genelde işyerlerine, kahve duvarlarına ve evlere asılan halk baskı resimleri olmuştur. Bu resimlerinin konuları savaşlar, aşk hikâyeleri, kahramanlıklar vb. toplumu etkileyen olaylar olarak sıralanabilir. 1957'de İstanbul'da Güzel Sanatlar alanında üçüncü bir yükseköğretim kurumu olarak Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu açılmıştır. Bu okul, dönemin en ileri Avrupa Okullarını örnek almış ve Türkiye ve Almanya'dan seçilen sanatçı öğretmenlerle çalışılmıştır. 1960 sonrasında özgün baskı resim çalışmalarının merkezi olan özgün baskı atölyesi Aslıer'in çabaları sonucunda açılmıştır.

19. yüzyılda gerçekleştirilen sanayi devrimi üretim sistemlerini tümünden değiştirdiği için bir sanayi ürününden benzeri birçok üretim gerçekleştirilebilme olanağı doğmuştur. Dolayısıyla fabrikadan çıkan bu kadar çok mamul maddenin satılabilmesi için ambalaj, etiket, broşür ve tanıtım reklamları, afiş gibi basılı malzemelere duyulan ihtiyaç baskı teknikleri ile karşılama yoluna gidilmiştir. Bu durum önceleri sayısız çoğaltma (reprodüksiyon) amacı ile uygulanan baskı sanatlarının günümüze kadar en önemli anlatım aracı durumuna gelmesine neden olmuştur. Bu gelişmelerin sonucu olarak da baskı sanatlarına karşı ilgi her geçen biraz daha artmıştır. Dolayısı ile de bu ilginin gereği olarak günümüz sanatçıları ve sanat eğitimcileri teknolojinin sağladığı yeni malzeme ve teknik olanaklarla bilinenlerden bilinmeyen yeni ve farklı birçok anlatım yolları keşfetme arayışı içine girmişlerdir. Ververi Alaca (2009: 9) baskı resim sanatçısı için farklı tekniklerin farkında olmanın sanatçıya esneklik sağladığını ve sanat dağarcığını derinleştirmesinde etkin rol oynadığını ifade eder. Dolayısı ile özgün baskı resmin günümüz sanatçıların teknik beceri ve yaratıcılıkta gösterdikleri çabaları sanat adına önemli bir anlatım dili olduğu görülmektedir.

Özgün baskı teknikleri kabaca yüksek baskı, düz baskı, çukur baskı ve elek baskı teknikleri olarak sınıflanmaktadır. Bunlardan yüksek baskı teknikleri olarak ağaç baskı, linolyum baskı, çukur baskı olarak ağaç gravür, aside yedirme, leke baskı, mezotint, soğuk kazıma yaygın kullanılan tekniklerdir. Taş baskı ve ofset baskı teknikleri düz baskı teknikleri arasındadır. Elek baskı ve şablon baskı teknikleri ise şablon hazırlanarak yapılan baskı tekniklerindedir. Bu tekniklerin önemli bir kısmı sanat eğitimi programlarında yer almaktadır. Güzel sanatlar liseleri 11. Sınıf grafik tasarım dersi grafik tasarımın temelleri ve grafik tasarım teknikleri öğrenme alanlarından oluşmaktadır. Grafik tasarımın temelleri öğrenme alanında, grafik sanatlar, grafik resim çalışma yöntemleri ve tipografi üniteleri yer alırken, grafik tasarım teknikleri öğrenme alanında ise şablon baskı tekniği, monotipi baskı tekniği, yüksek baskı tekniği ve çukur baskı tekniği çalışmalarını içeren özgün baskı resim teknikleri ünitesi yer almaktadır. Öğrencilere zengin görsel anlatım olanakları sunan özgün baskı teknikleri uygulamalarına ilişkin tutumlarının bilinmesi uygulamaların çeşitlendirilmesi ya da daraltılması konusunda öğretmenlere ipuçları sunması yönünden önemli görülmektedir. Söz konusu uygulamaların öğrenci tutumlarına etkisi konusunda bir çalışmanın olmaması bu tür çalışmayı gerekli kılmaktadır. Önceki yıllarda gerçekleştirilen çalışmalara dayanan öğrenci görüşlerine göre düzenlenen baskı-resim etkinliklerine ilişkin öğrenci tutumlarının yüksek düzeyde olması önemli görülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Güzel Sanatlar Liselerinde uygulanan ve öğrenci katılımlı programlanan baskı-resim uygulamalarına ilişkin öğrenci tutumlarını belirlemektir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Özgün baskı resim uygulamaları sanat eğitiminde öğrencilere araştırma, deneme yoluyla farklıyı, yeniyi, özgünü bulma, yaratıcı davranış geliştirme bakımından önemli bir çalışma alanıdır. Aslıer (1989: 7) özgün baskı resmin eğitim sürecindeki önemini şu şekilde ifade eder:

“Özgün baskı resim teknikleri görsel grafik öğelerin çok çeşitli etkiler ve anlatımlar verecek çeşitlilikte kâğıda geçirilmelerini sağlarlar. Bu imkânlar deneme araştırmaları sürdüren öğrenciye ve sanatçıya şekillendirme ve anlatım zenginliği gösterir. Ona her teknikle beraber yeni ve çok çekici, yeni denemelerin yolunu açar. Bu zengin çeşitliliği değerlendiren öğrenci veya sanatçı zamanla kişiliğine uygun düşen özel bir grafik anlatım dili geliştirebilir”.

Özgün baskı-resmin, eğitim kurumlarında verilen bilgiler doğrultusunda hızla gelişebilmesi amacıyla güzel sanatlar liseleri grafik tasarım dersinde özgün baskı resim uygulamalarına yer verilmeye başlanmıştır. Bu liselerin kendi olanakları ile atölye iç düzeninin sağlanması ve iç donanımın tedarik edilmesi yoluyla linol baskı, ağaç baskı, gravür, monotipi baskı gibi özgün baskı uygulamaları gerçekleştirilmeye çalışılmasına rağmen sunulan bu baskı resim uygulamalarının sanat ve tasarım öğrencisine hitap edecek şekilde uyarlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bakımdan bu araştırma öğrenci istek ve beklentilerine göre programlanan baskı resim uygulamalarına ilişkin öğrenci tutumlarının belirlenmesi, bu liselerde görev yapan öğretmenlere, program yapıcılara ipuçları sunması bakımından önemlidir.

2. YÖNTEM

Araştırmada, “deneysel desen” modeli kullanılmıştır. “Deneysel desenler; değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkilerini ortaya çıkarmayı amaçlayan ve araştırmacının kontrolü altında gözlenmek istenilen verilerin üretildiği araştırma modelleridir. Araştırmacının hedefine varması için bağımsız değişkenleri kontrol altına almak ve bağımlı değişkenler üzerinde ölçme yapmak söz konusu olmaktadır” (Büyüköztürk, 2001:2; Karasar, 2000: 87). Bu araştırmadaki bağımsız değişkenin (öğrenci katılımlı özgün baskı resim uygulamaları), bağımlı değişkene (öğrenci tutumları) etkisi saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma 2013-2014 eğitim öğretim yılında Bolu Güzel Sanatlar Lisesinde gerçekleştirilmiştir. Söz konusu lisenin resim bölümünün üçüncü sınıfından küme örnekleme yöntemi ile seçilen 24 kişilik öğrenci grubu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Öğrenci grupları üç farklı öğretmenin denetiminde sekizer kişilik üç gruba ayrılmıştır. Her bir grup bir dönem (16 hafta) boyunca araştırmanın deneme ortamında, doğal koşullarda (normal öğretimin sürdürüldüğü bir atölye) araştırmacının kontrolü altında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen beşli likert tipi tutum ölçeği ile uygulamalar sonunda elde edilmiştir. Uzman görüşü alınarak geliştirilen ölçek 10’u olumlu, altısı olumsuz, 16 sorudan oluşmaktadır. Tutum ölçeğinden elde edilen verilerin sonuçları tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Güzel Sanatlar Liselerinde grafik tasarım dersini alan öğrencilerin özgün baskı resim uygulamalarına ilişkin tutumlarını tespit etmeye yönelik yapılan bu araştırmanın bulguları aşağıda tablolar halinde gösterilmiştir:

Tablo 1.
“Baskı resim dersinden zevk alıyorum” maddesine ilişkin bulgular

	n	f	%	x
Kesinlikle Katılmıyorum		1	4,2	
Katılmıyorum		0	0,0	
Kararsızım	24	2	8,3	4,29
Katılıyorum		9	37,5	
Kesinlikle Katılıyorum		12	50,0	

Tablo 1’e göre “Baskı resim dersinden zevk alıyorum” maddesinde deneklerden 1’i “kesinlikle katılmıyorum”, 2’si “kararsızım”, 9’u “katılıyorum” 12’si de “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir. Başka bir deyişle deneklerin % 90’ına yakını, “kesinlikle katılıyorum ya da katılıyorum” yanıtında yığılmıştır. Öğrencilerin baskı resim dersinden haz aldıkları açıkça görülmektedir.

Tablo 2.
“Baskı resim dersinde sıkılıyorum” maddesine ilişkin bulgular

	n	f	%	x
Kesinlikle Katılmıyorum		4	16,7	
Katılmıyorum		13	54,2	
Kararsızım	24	3	12,5	2,46
Katılıyorum		2	8,3	
Kesinlikle Katılıyorum		2	8,3	

Tablo 2’ye göre “Baskı resim dersinde sıkılıyorum” maddesinde deneklerden 4’ü “kesinlikle katılmıyorum”, 13’ü “katılmıyorum”, 3’ü “kararsızım”, 2’si “katılıyorum”, 2’si de “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir. Başka bir deyişle öğrencilerin % 71’i baskı resim dersinden sıkılmadığını ifade ederken, % 12,5’i kararsız kalmış, % 16,5’i de baskı resim dersinden sıkıldığını ifade etmiştir. Gruplar arasındaki farka bakıldığında ikinci ve üçüncü grup ortalamalarının “katılmıyorum” seçeneğinde yoğunlaşmasına karşın, baskı resim dersinde sıkıldığını belirten bazı öğrencilerin olması ve bunların aynı grupta bulunmaları grubun aritmetik ortalamasını “kararsız” düzeyine çekmektedir. Baskı resim dersinde sıkılan öğrencilerin bulunması ayrıca araştırılması gereken öğretmen tutum ve davranışları, öğrenci kişilik özellikleri, tasarım, kalıp hazırlama ve baskı aşamalarını içeren sürecin etkisi gibi değişik faktörlerle açıklanabilir.

Tablo 3.
“Baskı resim ile ilgili her şey ilgimi çeker” maddesine ilişkin bulgular

	n	f	%	x
Kesinlikle Katılmıyorum		2	8,3	
Katılmıyorum		2	8,3	
Kararsızım	24	3	12,5	3,67
Katılıyorum		12	50,0	
Kesinlikle Katılıyorum		5	20,8	

Tablo 3'e göre "Baskı resimle ilgili her şey ilgimi çeker" maddesinde deneklerden 2'si "kesinlikle katılmıyorum", 2'si "katılmıyorum", 3'ü "kararsızım", 12'si "katılıyorum", 5'i de "kesinlikle katılıyorum" yanıtını vermiştir. Başka bir deyişle deneklerin % 16,5'i baskı resim ile ilgili her şeyin ilgisini çekmediğini belirtirken % 12,5'i kararsız kaldığını ifade etmiş, yaklaşık % 71'i de baskı resim ile ilgili her şeyin ilgilerini çektiğini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrenci yanıtlarının aritmetik ortalamasının 3,67 olması bu görüşü desteklemektedir. Diğer öğrenci kesimin "katılmıyorum" ve "kararsızım" seçeneğinde yoğunlaşması baskı resim çalışmalarını ilgi çekici hale getirici çalışmaların gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Gruplar arasındaki fark ise baskı resim dersi uygulaması ve öğretmen faktörü gibi etkenlerin etkisini ortaya koymaktadır.

Tablo 4.

"Baskı resimle ilgili yayınları incelemeyi severim" maddesine ilişkin bulgular

	n	f	%	x
Kesinlikle Katılmıyorum		1	4,2	
Katılmıyorum		2	8,3	
Kararsızım	24	3	12,5	3,79
Katılıyorum		13	54,2	
Kesinlikle Katılıyorum		5	20,8	

Tablo 4'e göre "Baskı resimle ilgili yayınları incelemeyi severim" maddesinde deneklerden 1'i "kesinlikle katılmıyorum", 2'si "katılmıyorum", 3'ü "kararsızım", 13'ü "katılıyorum" 5'i de "kesinlikle katılıyorum" yanıtını vermiştir. Öğrencilerden % 12,5'i baskı resimle ilgili yayınları incelemeyi sevdiğini dile getirirken, % 12,5'i kararsız kalmış, yaklaşık % 75'lik bir bölüm ise sevmediğini ifade etmiştir. Aritmetik ortalamanın 3,79 olduğu görülmektedir.

Tablo 5.

"Gördüğüm baskı resimleri incelemekten hoşlanırım" maddesine ilişkin bulgular

	n	f	%	x
Kesinlikle Katılmıyorum		0	0	
Katılmıyorum		3	12,5	
Kararsızım	24	0	0	4,13
Katılıyorum		12	50,0	
Kesinlikle Katılıyorum		9	37,5	

Tablo 5'e göre "Gördüğüm baskı resimleri incelemekten hoşlanırım" maddesinde deneklerden 3'ü "katılmıyorum", 12'si "katılıyorum", 9'u da "kesinlikle katılıyorum" yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle öğrencilerin % 12,5'i gördüğü baskı resimleri incelemekten hoşlanmadığını ifade ederken, % 87,5'i hoşlandığını ifade etmiştir. Aritmetik ortalama ise 4,13'tür.

Tablo 6.

"Baskı resim örneklerini biriktirmeyi severim" maddesine ilişkin bulgular

	n	f	%	x
Kesinlikle Katılmıyorum		0	0	
Katılmıyorum		1	4,2	
Kararsızım	24	7	29,2	3,79
Katılıyorum		12	50,0	
Kesinlikle Katılıyorum		4	16,6	

Tablo 6'ya göre "Baskı resim örneklerini biriktirmeyi severim" maddesinde deneklerden 1'i "katılmıyorum", 7'si "kararsızım", 12'si "katılıyorum", 4'ü de "kesinlikle katılıyorum" yanıtını vermiştir. Başka bir deyişle deneklerin % 4'ü baskı resim örneklerini biriktirmeyi sevmedikleri yönünde görüş bildirirken, % 29'u kararsız kalmış, % 67'lik oranı ise baskı resim örneklerini biriktirmeyi sevdiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 7.

"Baskı resimle ilgili araç-gereçleri araştırmaktan hoşlanırım" maddesine ilişkin bulgular

	n	f	%	x
Kesinlikle Katılmıyorum		0	0	
Katılmıyorum		2	8,3	
Kararsızım	24	6	25,0	3,83
Katılıyorum		10	41,7	
Kesinlikle Katılıyorum		6	25,0	

Tablo 7'ye göre "Baskı resimle ilgili araç-gereçleri araştırmaktan hoşlanırım" maddesinde deneklerden 2'si "katılmıyorum", 6'sı "kararsızım", 10'u "katılıyorum", 6'sı da "kesinlikle katılıyorum" yanıtını vermiştir. Başka bir deyişle öğrencilerin baskı resim ile ilgili araç-gereçleri araştırmaktan % 10'unun hoşlanmamasına rağmen yaklaşık olarak % 67'sinin hoşlandığı görülmektedir. Elde edilen bulgulardan hareketle genel olarak öğrencilerin baskı resimle ilgili araç-gereçleri araştırmaktan hoşlandıkları, bu konuda gruplar arasında benzerliklerin olduğu söylenebilir. Aritmetik ortalamanın 3,83 çıkması bu görüşü desteklemektedir. Ancak bu durum yukarıda değinilen baskı resim konusunda araştırma yapmaktan hoşlanmadıklarına ilişkin bulgularla çelişmektedir. Dolayısıyla da öğrencilerin baskı resimle ilgili araştırmaları, kuramsal araştırmalar olarak algıladıkları ve kuramsal araştırmalardan hoşlanmadıkları düşüncesini doğurmaktadır.

Tablo 8.

"Baskı resimle ilgili araştırma yapmaktan nefret ederim" maddesine ilişkin bulgular

	n	f	%	x
Kesinlikle Katılmıyorum		5	20,8	
Katılmıyorum		9	37,5	
Kararsızım	24	7	29,2	2,38
Katılıyorum		2	8,3	
Kesinlikle Katılıyorum		1	4,2	

Tablo 8'e göre "Baskı resimle ilgili araştırma yapmaktan nefret ederim" maddesinde deneklerden 5'i "kesinlikle katılmıyorum", 9'u "katılmıyorum", 7'si "kararsızım", 2'si "katılıyorum" 1'i de "kesinlikle katılıyorum" yanıtını vermiştir. Öğrencilerin yaklaşık olarak % 59'unun baskı resim ile ilgili araştırma yapmaktan nefret etmediğini ifade etmesine rağmen, % 29'unun kararsız kaldığı, % 12'sinin ise baskı resim konusunda araştırma yapmaktan nefret ettiği görülmektedir. Oranın çok düşük olmasına karşın bazı öğrencilerin baskı resim konusunda araştırma yapmaktan hoşlanmaması genel olarak araştırma bilinci kazanmamış olmalarıyla açıklanabilir.

Tablo 9.*“Baskı resimle ilgili yayınları izlemekten sıkılıyorum” maddesine ilişkin bulgular*

	n	f	%	x
Kesinlikle Katılmıyorum		7	29,2	
Katılmıyorum		7	29,2	
Kararsızım	24	5	20,8	2,48
Katılıyorum		3	12,5	
Kesinlikle Katılıyorum		2	8,3	

Tablo 9’a göre “Baskı resimle ilgili yayınları izlemekten sıkılıyorum” maddesinde deneklerden 7’si “kesinlikle katılmıyorum”, 7’si “katılmıyorum”, 5’i “kararsızım”, 3’ü “katılıyorum”, 7’si de “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle öğrencilerin % 58’i baskı resimle ilgili yayınları izlemekten sıkılmadığını ifade etmiş, % 21’i kararsız kaldığını ifade etmiş, % 21’i de baskı resimle ilgili yayınları izlemekten sıkıldıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrenci yanıtlarının aritmetik ortalamasının 2,48 olması öğrencilerin baskı resim ile ilgili yayınları izlemek konusunda kararsız tutum sergilediklerini ortaya koymaktadır. Bu bulgudan hareketle öğrencilerin az da baskı resim ile ilgili yayınları izleme konusunda istekli oldukları görülmektedir.

Tablo 10.*“Daha fazla baskı resim tekniği öğrenmek isterim” maddesine ilişkin bulgular*

	n	f	%	x
Kesinlikle Katılmıyorum		1	4,2	
Katılmıyorum		2	8,3	
Kararsızım	24	2	8,3	4,00
Katılıyorum		10	41,7	
Kesinlikle Katılıyorum		9	37,5	

Tablo 10’a göre “Daha fazla baskı tekniği öğrenmek isterim” maddesinde deneklerden 1’i “kesinlikle katılmıyorum”, 2’si “katılmıyorum”, 2’si “kararsızım”, 10’u “katılıyorum” 9’u da “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir. Öğrencilerin % 13’ünün daha fazla baskı tekniği öğrenmek istememesine rağmen, % 8,3’ü kararsız kalmış, % 79’u ise bu konuda istekli olduğunu ifade etmiştir. Baskı resim dersinde farklı baskı tekniklerini öğrenme konusunda birinci grup ortalamasının “kararsızım”, üçüncü grup ortalamasının “katılıyorum”, ikinci grup ortalamasının ise “kesinlikle katılıyorum” seçeneklerinde odaklandığı görülmektedir. Gruplar arasındaki bu farkın öğretmen faktöründen kaynaklandığı çıkarımı yapılabilir. Baskı resim dersinde teknik çeşitlilik üzerinde durulduğunda, bu teknikleri deneme fırsatı yaratıldığında ve böylece öğrencilerin çeşitli baskı tekniklerinin anlatım zenginliğinin ayırdına varmalarına zemin hazırlandığında öğrencilerin değişik teknikleri deneme isteği arttığı söylenebilir. Görsel sanatlar dersinde sanatsal anlatım tekniklerindeki çeşitliliğin öğrencilerin seçim yapmalarına fırsat tanıdığı ve bu durumun etkinliklere içsel olarak güdülenmelerinde etkili olduğunu ortaya koyan araştırma sonuçları bulunmaktadır (Bkz. Yılmaz, 2015). Özetle teknik çeşitlilik konusundaki öğrenci tutumlarına yönelik aritmetik ortalamasının 4.00 düzeyinde olması öğrencilerin daha fazla baskı tekniği öğrenme isteğini ortaya koymaktadır.

Tablo 11.*“Baskı resim ders saati yeterlidir” maddesine ilişkin bulgular*

	n	f	%	x
Kesinlikle Katılmıyorum		1	4,2	
Katılmıyorum		7	29,2	
Kararsızım	24	6	25,0	3,25
Katılıyorum		5	20,8	
Kesinlikle Katılıyorum		5	20,8	

Tablo 11’e göre “Baskı resim ders saati yeterlidir” maddesinde deneklerden 1’i “kesinlikle katılmıyorum”, 7’si “katılmıyorum”, 6’sı “kararsızım”, 5’i “katılıyorum” 5’i de “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir. Öğrencilerin yaklaşık % 41’i ders saatini yeterli görürken, yüzde 25’i görüş bildirmemiş, yaklaşık % 35’i de ders saatini yetersiz bulmuşlardır. Gruplar arasındaki farka bakıldığında ise belirgin bir fark olmadığı görülmektedir. Bu bulgular ışığında öğrencilerin baskı resim ders saati konusunda kendilerini karar verici hissetmedikleri ve kendilerine sunulan ders saati konusunda yön belirtmedikleri söylenebilir.

Tablo 12.*“Baskı resim dersi tüm sınıflarda okutulmalıdır” maddesine ilişkin bulgular*

	n	f	%	x
Kesinlikle Katılmıyorum		2	8,3	
Katılmıyorum		9	37,5	
Kararsızım	24	7	29,2	2,88
Katılıyorum		2	8,3	
Kesinlikle Katılıyorum		4	16,7	

Tablo 12’ye göre “Baskı resim dersi tüm sınıflarda okutulmalıdır” maddesinde deneklerden 2’si “kesinlikle katılmıyorum”, 9’u “katılmıyorum”, 7’si “kararsızım”, 2’si “katılıyorum” 4’ü de “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir. Öğrencilerden % 46’sı baskı resim dersinin tüm sınıflarda okutulmasını gerekli görmediğini belirtirken, yaklaşık % 29’u kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 25’i ise gerekli gördüğünü ifade etmiştir. Elde edilen bulgu baskı resim dersinin tüm sınıflara yayılması konusunda da öğrencilerin kararsız olduğunu ortaya koymaktadır. Bir önceki soru ile birlikte her iki soruya ilişkin bulgular birlikte değerlendirildiğinde; baskı resim dersinin programdaki ağırlığı konusunda öğrencilerin beklentileri olmadığı sonucu çıkarılabilir. Aritmetik ortalamanın 2,88 düzeyinde olması öğrencilerin baskı resim dersinin tüm sınıflarda okutulmasını gerekli görmediğini göstermektedir.

Tablo 13.*“Baskı resim ödevlerini yapmayı sıkıcı bulurum” maddesine ilişkin bulgular*

	n	f	%	x
Kesinlikle Katılmıyorum		1	4,2	
Katılmıyorum		2	8,3	
Kararsızım	24	6	25,0	3,75
Katılıyorum		8	33,3	
Kesinlikle Katılıyorum		7	29,2	

Tablo 13'e göre "Baskı resim ödevlerini yapmayı sıkıcı bulurum" maddesinde deneklerden 1'i "kesinlikle katılmıyorum", 2'si "katılmıyorum", 6'sı "kararsızım", 8'i "katılıyorum", 7'si de "kesinlikle katılıyorum" yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle öğrencilerin % 12,5'i baskı resim ödevlerini yapmayı sıkıcı bulmadıklarını ifade ederken, % 25'i kararsız olduğunu bildirmiş, % 62,5'i de baskı resim ödevlerini sıkıcı bulduklarını ifade etmişlerdir. Gruplar arası farka bakıldığında ise ikinci grubun baskı resim ödevi yapmayı sıkıcı bulmasına rağmen birinci grubun ortalamasının bu düşünceye yaklaştığı ve üçüncü grubun ise baskı resim ödevi yapmayı sıkıcı bulmadığı yönünde belirgin farklar görülmektedir. Dolayısıyla baskı resimden öğrencilere verilen ödevlerinin türü ve niteliği gündeme gelmektedir. Yılmaz (2015) öğrenci ödevlerinin (i) öğrencinin yaşı ve yetenek seviyesine göre üstesinden gelebileceği uygun bir düzeyde olması; eğer çok kolay ise, öğrencilerin sıkılacağı ve motive olmayacağını, öğrencinin yeteneğinin üzerinde bir zorluk düzeyi de ödevi terk etmeye yol açacağını, (ii) ödevin, anlamlı ve öğrenciyle ilgili olması gerektiğini, (iii) öğrencinin çaba ve ilerlemesinin ödüllendirilmesi gerektiğini, (iv) ödevlerde yönerge ve açıklamalar anlaşılır ve açık olması gerektiğini, (v) öğrenciler üzerindeki dışsal baskı ve kontrol azaltılmasını, onların içsel güdülenmelerine olanak veren problem alanları seçilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Tablo 14.
"Yıllık ödevlerimi baskı resim dersinden yapmak isterim" maddesine ilişkin bulgular

	n	f	%	x
Kesinlikle Katılmıyorum		6	25,0	
Katılmıyorum	0		0	
Kararsızım	24	5	20,8	3,38
Katılıyorum		5	20,8	
Kesinlikle Katılıyorum		8	33,3	

Tablo 14'e göre "Yıllık ödevlerimi baskı resim dersinden yapmak isterim" maddesinde deneklerden 6'sı "kesinlikle katılmıyorum", 5'i "kararsızım", 5'i "katılıyorum", 8'i de "kesinlikle katılıyorum" yanıtını vermiştir. Başka bir deyişle deneklerin % 25'i yıllık ödevlerini baskı resim dersinden yapmak istemediklerini ifade ederken, % 20,8'i kararsız kaldığını belirtmiş, % 54'ü ise yıllık ödevlerini baskı resimden alabileceklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrenci yanıtlarının aritmetik ortalamasının 3,38 olması bu görüşü desteklemektedir. Bu konuda gruplar arasında belirgin farkların olduğu görülmektedir. Gruplar arasındaki bu farklar yukarıda değinilen ev ödevleriyle ilgili madde ile paralellik göstermektedir. İkinci grup baskı resimden yıllık ödev yapmayı isterken üçüncü grubun kararsız, birinci grubun ise isteksiz olduğu söylenebilir. Araştırmanın bütünü göz önünde bulundurulduğunda gruplar arasındaki bu farkın olası nedenlerinin ödevlerin kuramsal ya da uygulama ağırlıklı olması konusundaki öğretmen tutumundan etkilendiği çıkarımı yapılabilir. Bu sonuçlar öğrencilerin yıllık ödevlerini baskı resimden yapmaları konusunda kararsız oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 15.*“Baskı resim alanında yükseköğrenim görmek istemem” maddesine ilişkin bulgular*

	n	f	%	x
Kesinlikle Katılmıyorum		5	20,8	
Katılmıyorum		3	12,5	
Kararsızım	24	9	37,5	2,83
Katılıyorum		5	20,8	
Kesinlikle Katılıyorum		2	8,3	

Tablo 15'e göre “Baskı resim alanında yükseköğrenim görmek istemem” maddesinde deneklerden 5'i “kesinlikle katılmıyorum”, 3'ü “katılmıyorum”, 9'u “kararsızım”, 5'i “katılıyorum”, 2'si de “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle deneklerin % 33'ü baskı resim alanında yükseköğrenim görmek istemediklerini ifade ederken, % 37,5'i kararsız kalmışlar, % 29'u da olumsuz görüş bildirmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrenci yanıtlarının aritmetik ortalamasının 2,83 olması öğrencilerin spesifik olarak baskı resim alanında öğrenim görme konusunda kararsız olduklarının göstergesi olmaktadır.

Tablo 16.*“Baskı resim sanatçısı olmak isterim” maddesine ilişkin bulgular*

	n	f	%	x
Kesinlikle Katılmıyorum		3	12,5	
Katılmıyorum		4	16,7	
Kararsızım	24	7	29,2	3,13
Katılıyorum		7	29,2	
Kesinlikle Katılıyorum		3	12,5	

Tablo 16'ya göre “Baskı resim sanatçısı olmak isterim” maddesinde deneklerden 3'ü “kesinlikle katılmıyorum”, 4'ü “katılmıyorum”, 7'si “kararsızım”, 7'si “katılıyorum”, 3'ü de “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle deneklerin % 29'u baskı resim sanatçısı olmak istemediği yönünde görüş bildirirken, % 29'u kararsız kalmış yaklaşık % 40'ı da baskı resim sanatçısı olmak istediklerini belirtmişlerdir. Gruplar arası farka bakıldığında ise tamamının kararsız tutum sergiledikleri görülmektedir. Aritmetik ortalamasının 3,13 düzeyinde olması da öğrencilerin baskı resim sanatçısı olma konusundaki kararsızlıklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 17.*Olumlu maddelerle ilgili gruplar arası benzerlik ve farklılıklara ilişkin bulgular*

Olumlu Maddeler	1. Grup	2. Grup	3. Grup	x
<i>Baskı resim dersinden zevk alıyorum</i>	4,38	5	3,5	4,29
<i>Baskı resim ile ilgili her şey ilgimi çeker</i>	2,63	4,38	4	3,67
<i>Baskı resim ile ilgili yayınları incelemeyi severim</i>	3,75	4,13	3,5	3,79
<i>Gördüğüm baskı resimleri incelemekten hoşlanırım</i>	3,88	4,63	3,88	4,13
<i>Baskı resim örneklerini biriktirmeyi severim</i>	3,88	3,75	3,75	3,79
<i>Baskı resim araç-gereçlerini araştırmaktan hoşlanırım</i>	3,63	3,88	4	3,83
<i>Daha fazla baskı resim tekniği öğrenmek isterim</i>	3	5	4	4
<i>Baskı resim dersi tüm sınıflarda okutulmalıdır</i>	2,75	2,88	3	2,88

<i>Yıllık ödevlerimi baskı resim dersinden yapmak isterim</i>	2,25	4,25	3,63	3,38
<i>Baskı resim sanatçısı olmak isterim</i>	2,5	3,88	3	3,13
Ortalama	32,65	41,78	36,26	36,89

Tablo 17’de görüldüğü gibi “*Baskı resim dersinden zevk alıyorum*” maddesinde gruplar arası farka bakıldığında ikinci grubun “kesinlikle katılıyorum”, birinci grubun “katılıyorum”, üçüncü grubun ise “kararsızım” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Gruplar arasındaki bu farkın öğretmen faktöründen kaynaklandığı çıkarımı yapılabilir. “*Baskı resim ile ilgili her şey ilgimi çeker*” maddesine ilişkin gruplar arasındaki farka bakıldığında ikinci ve üçüncü grubun “katılıyorum” seçeneğinde yoğunlaşmasına rağmen birinci grubun “kararsızım” seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. “*Baskı resimle ilgili yayınları incelemeyi severim*” maddesinde gruplar arasında fark görülmezken, elde edilen aritmetik ortalama öğrencilerin baskı resim ile ilgili yayınları incelemekten hoşlandıkları şeklindeki yorumlamaya kaynaklık etmektedir. “*Gördüğüm baskı resimleri incelemekten hoşlanırım*” maddesine ilişkin bulguların aritmetik ortalamasının 4,13 olması da her üç grubun gördükleri baskı resimleri incelemekten hoşlandıklarını göstermektedir. “*Baskı resim örneklerini biriktirmeyi severim*” maddesine ilişkin aritmetik ortalamasının 3,46 olması ve gruplar arasında belirgin bir fark olmaması öğrencilerin baskı resimle ilgili örnekleri biriktirmekten hoşlandıkları şeklinde yorumlanabilir. “*Baskı resimle ilgili araç-gereçleri araştırmaktan hoşlanırım*” maddesine göre öğrencilerin baskı resimle ilgili araç-gereçleri araştırmaktan hoşlandıkları, bu konuda gruplar arasında benzerliklerin olduğu görülmektedir. “*Daha fazla baskı resim tekniği öğrenmek isterim*” maddesine ilişkin bulgular sırasıyla birinci grup ortalamasının “kararsızım”, üçüncü grup ortalamasının “katılıyorum”, ikinci grup ortalamasının ise “kesinlikle katılıyorum” seçeneklerinde odaklandığı görülmektedir. “*Baskı resim dersi tüm sınıflarda okutulmalıdır*” maddesine ilişkin bulgularla bir önceki soru birlikte değerlendirildiğinde; baskı resim dersinin programdaki ağırlığı konusunda öğrencilerin beklentileri olmadığı sonucu çıkarılabilir. Diğer taraftan aritmetik ortalamasının 2,88 düzeyinde olması öğrencilerin baskı resim dersinin tüm sınıflarda okutulmasını gerekli görmediğini göstermektedir. “*Yıllık ödevlerimi baskı resim dersinden yapmak isterim*” maddesiyle ilgili olarak gruplar arasında belirgin farkların olduğu görülmektedir. İkinci grup baskı resimden yıllık ödev yapmayı isterken üçüncü grubun kararsız, birinci grubun ise isteksiz olduğu söylenebilir. Araştırmanın bütünü göz önünde bulundurulduğunda gruplar arasındaki bu farkın olası nedenlerinin ödevlerin kuramsal ya da uygulama ağırlıklı olması konusundaki öğretmen tutum ve tercihinin önemli rol oynadığı, buna bağlı olarak öğrencilerin kuramsal araştırmalar yerine uygulama ağırlıklı ödevleri tercih ettikleri araştırmanın önemli çıkarımlarından biridir. “*Baskı resim alanında yüksek öğrenim görmek istemem*” maddesiyle ilgili olarak araştırmaya katılan öğrenci yanıtlarının aritmetik ortalamasının 2,83 bulunması öğrencilerin spesifik olarak baskı resim alanında öğrenim görme konusunda kararsız olduklarının göstergesidir. “*Baskı resim sanatçısı olmak isterim*” maddesine ilişkin bulguların aritmetik ortalamasının 3,13 olması öğrencilerin baskı resim sanatçısı olma konusundaki kararsızlıklarını ortaya koymaktadır. Ancak baskı resim alanında yükseköğretim görmek ve/ya baskı resim sanatçısı olmak maddelerinde de gruplar arasında ikinci grubun lehine fark olduğu görülmektedir. İkinci grubun ortalaması “katılıyorum” seçeneğine denk gelirken, üçüncü grubun “kararsızım” birinci grubun ise “katılmıyorum” seçeneğine yaklaştığı görülmektedir. Dolayısıyla öğretmenin rol model

özelliği öğrencilerin bu alana yönelmesini etkileyen önemli bir değişken olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin olumlu maddelere verdikleri yanıtların ortalaması 36,89 bulunmuştur. Bu ortalama üçüncü grubun ortalamasına yakinken birinci grubun ortalaması 32,65 bulunmuş ve bu ortalama genel ortalamadan daha düşük olmuştur. İkinci grubun ortalaması ise 41,78 le en yüksek ortalamaya sahiptir. Bunun anlamı birinci grubun baskı resim dersine ilişkin tutumlarının düşük, ikinci grubun ise yüksek olduğudur. Gruplar arasındaki bu farkın olumsuz maddeler de ortaya çıktığı aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 18.

Olumsuz maddeler ile ilgili gruplar arası benzerlik ve farklılıklara ilişkin bulgular

	1.	2.	3.	x
Olumsuz Maddeler	Grup	Grup	Grup	
<i>Baskı resim dersinde sıkılıyorum</i>	3,13	2,13	2,13	2,46
<i>Baskı resim ile ilgili araştırma yapmaktan nefret ederim</i>	2,5	1,75	2,88	2,38
<i>Baskı resim ile ilgili yayınları izlemekten sıkılırım</i>	2,88	1,38	3	2,48
<i>Baskı resim ders saati yeterlidir</i>	3,5	2,88	3,38	3,25
<i>Baskı resim ödevlerini yapmayı sıkıcı bulurum</i>	3,75	4,13	2,38	3,75
<i>Baskı resim alanında yükseköğrenim görmek istemem</i>	2,38	2,5	3,63	2,83
Ortalama	18,14	14,77	17,4	17,15

“*Baskı resim dersinde sıkılıyorum*” maddesine ilişkin ikinci ve üçüncü grup ortalamalarının katılmıyorum seçeneğinde yoğunlaşmasına karşın, baskı resim dersinde sıkıldığını belirten bazı öğrencilerin olması ve bunların aynı grupta bulunmaları grubun aritmetik ortalamasını kararsız düzeyine çekmektedir. “*Baskı resimle ilgili araştırma yapmaktan nefret ederim*” maddesine ilişkin öğrenci yanıtlarının aritmetik ortalamasının 2,38 olması az da olsa baskı resim ile ilgili araştırma yapma isteği taşıdıklarını göstermektedir. “*Baskı resimle ilgili yayınları izlemekten sıkılırım*” maddesine ilişkin bulguların aritmetik ortalamasının 2,48 olması öğrencilerin baskı resim ile ilgili yayınları izleme konusunda kararsız kaldıklarını göstermektedir. “*Baskı resim ders saati yeterlidir*” maddesine ilişkin bulgularda gruplar arasında belirgin bir fark olmadığı ve öğrencilerin baskı resim ders saati konusunda yön belirtmedikleri söylenebilir. “*Baskı resim ödevlerini yapmayı sıkıcı bulurum*” maddesiyle ilgili olarak öğrencilerin baskı resim ödevi yapmaları konusunda gruplar arasında belirgin farklar olduğu görülmektedir. İkinci grup baskı resim ödevi yapmayı sıkıcı bulurken, birinci grup ortalaması bu düşünceye yaklaşmaktadır. Oysa üçüncü grup baskı resim ödevi yapmayı sıkıcı bulmamaktadır.

Tutum ölçeğindeki olumsuz maddelere verilen yanıtların ortalaması 17,15'tir. Bu değer olumlu maddelere verilen yanıtlarda olduğu gibi üçüncü grubun ortalamasına çok yakındır. Birinci grubun ortalaması 18,14'le en yüksek, ikinci grubun ortalaması ise 14,77 ile en düşük değere sahiptir. Başka bir deyişle ikinci grup en az olumsuz tutum içindeyken, birinci grup en fazla olumsuz tutum içindedir.

4.TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Özgün baskı tekniklerinin gelişim evreleri incelendiğinde geçmişinin ilk çağ tarihine kadar uzandığı görülmektedir. Baskı tekniklerinin bu süreçte iletişim kurma ve kültürü devam ettirme amacıyla kullanıldığı görülür.

Baskı resmin teknik kullanım zenginliği ve çoğaltılabilir olması, özellikle 20. yy.da sanatçıların ilgisinin baskı resim yöntemlerine ve sanatta ifade dili olarak kullanılmasının yaygınlaşmasına yol açmıştır (Araz, 2013: 221). Yapılan literatür çalışması ülkemizde de dünyada olduğu gibi sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel alanda yaşanan gelişmelerin özgün baskı resim sanatının gelişmesinde etkili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Araştırma bu yönüyle Demir'in (2011: 74) çalışmasındaki baskı resim sanatının ulusal ve uluslararası alanda üretimini hızlandırarak, plastik sanatların gelişmesine yol açtığı yönündeki bulgu ile benzerlik göstermektedir. Demir'e (2011: 76) göre, "özgün baskı resim sanatı, hızlı ve seri üretimi, ucuz ve kolay ulaşılabilirliği ve diğer sanat dallarına göre daha az maliyet ile satın alınabilmesi bu sanat alanının kitle sanatı olmasına elverişli bir duruma getirmektedir". Sanayi devriminin etkisi ile herhangi bir sanayi ürününün benzerini çoğaltarak satışı için ambalaj, etiket, broşür ve tanıtım reklamları, afiş gibi basılı malzemelere duyulan ihtiyaç baskı teknikleri ile karşılanmaya çalışılmıştır. Bütün bu gelişmeler özgün baskı sanatlarına karşı ilginin günden güne artmasında etkili olduğunu göstermektedir. Güzel sanatlar liseleri grafik tasarım dersinde özgün baskı resim uygulamalarına yer verilmesi de bu gelişmelerden biri olarak nitelendirilebilir.

Lancaster (1990: 10) çocuklara mükemmellik duygusu vermek ve insan davranışında kalite oluşturmak için sanat öğretiminin merkezi bir rol oynadığını ifade eder. Sanat öğretiminin en önemli uygulama okulu olan Güzel sanatlar liselerinde grafik tasarım dersini alan öğrencilerin özgün baskı resim uygulamalarına ilişkin tutumlarını tespit etmeye yönelik yapılan bu araştırmadan elde edilen sonuçlardan en önemlileri aşağıda özetlenmiştir:

"Baskı resim dersinden zevk alıyorum" maddesinden elde edilen sonuç deneklerin çoğunun baskı resim dersinden zevk aldıkları yönündedir. Birçok aşamadan oluşan baskı resim uygulamalarının resim, heykel gibi görsel anlatım tekniklerine göre daha karmaşık bir yapı içermesine karşın, öğrenci beklentilerine göre programlanmasının, onların dersi zevkli olarak algılamalarında etkili olduğu söylenebilir. Gamble (2001: 25) sanatsal çalışmalarda sürecin eğlenceli olması ve öğrencinin bu süreçte haz almasını sağlamanın önemli olduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin etkinliklerden zevk alması maddesine ilişkin araştırma sonuçları gruplar arasında farkların olduğunu da ortaya koymaktadır. Buna göre ikinci grubun aritmetik ortalaması "kesinlikle katılıyorum" birinci grubun "katılıyorum", üçüncü grubun ise "kararsızım" seçeneğinde odaklanmaktadır. Gruplar arasındaki bu farkın öğretmen faktöründen kaynaklandığı çıkarımı yapılabilir. Öğretmenin görsel sanatlar derslerini eğlenceli ve ilgi çekici hale getirmesi, hatta sanatsal etkinlikleri oyuna dönüştürmesi gibi tutumlarının, öğrencilerin etkinliklerden zevk almasına zemin hazırladığı vurgulanmaktadır (Yılmaz, 2015: 655).

Öğrencilerin baskı resim uygulamalarından zevk almalarının aynı zamanda konuyla ilgili gözlem, araştırma, inceleme gibi etkinliklerden hoşlanmalarına da kaynaklık ettiği söylenebilir. Nitekim bu araştırmada, öğrencilerin karşılaştıkları baskı resimleri ve konuyla ilgili yayınları incelemekten, baskı resimle ilgili araç-gereçleri araştırmaktan, baskı resim örneklerini biriktirmekten hoşlandıklarına ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır. Söz

konusu maddelere ilişkin araştırma gruplarından elde edilen aritmetik ortalamaların birbirine yakın olması ve “katılıyorum” seçeneği etrafında konumlanması bu sonucu destekler niteliktedir.

Yukarıda tartışılan maddelere ilişkin aritmetik ortalamaların homojen bir dağılım göstermesine karşın, dağılımların homojen olmadığı maddelerin de olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Örneğin “Daha fazla baskı resim tekniği öğrenmek isterim” maddesine ilişkin bulgular sırasıyla birinci grup ortalamasının “kararsızım”, üçüncü grup ortalamasının “katılıyorum”, ikinci grup ortalamasının ise “kesinlikle katılıyorum” seçeneklerinde odaklanmaktadır. Benzer şekilde “Yıllık ödevlerimi baskı resim dersinden yapmak isterim” maddesiyle ilgili olarak gruplar arasında belirgin farkların olduğu görülmektedir. İkinci grup baskı resimden yıllık ödev yapmayı isterken üçüncü grubun “kararsız”, birinci grubun ise “isteksiz” olduğu sonucu elde edilmiştir. Gruplar arasındaki bu farkın olası nedenlerinin ödevlerin kuramsal ya da uygulama ağırlıklı olması konusundaki öğretmen tutumundan etkilendiği çıkarımı yapılabilir. Daha önemlisi öğrencilerin, baskı resim alanında yüksek öğrenim görme arzuları ile baskı resim sanatçısı olmak isteme maddeleriyle ilgili olarak ortaya çıkan gruplar arasındaki farklardır. Bu iki madde ile ilgili olarak bir grup öğrenci kararsızken, bir grup öğrencinin istekli diğer bir grubun ise isteksiz olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu sonuç; öğretmenin rol model olma özelliğinin öğrencilerin bu alana yönelmesini etkileyen önemli bir değişken olduğunu göstermektedir. Çünkü öğrenciler öğretmenin söylediklerinden çok onun tutum, davranış ve üretim özelliklerini model almaktadırlar. Üstüner’e (2006) göre öğretmenin kendini işine vermesi, öğrencinin öğretmenini bu özelliği ile model alması arasında olumlu yönde bir ilişki vardır. Bu bakımdan baskı resim dersinde öğretmenin de öğrencilerle birlikte üretmesi öğrencilerin bu alana yönelmelerini belirleyen önemli bir değişken olmuştur. Dolayısıyla güzel sanatlar liselerinde görev yapan öğretmenlerin belli sanat alanlarında uzmanlaşması ve uzmanlık alanındaki derslerin sorumluluğunu yürütmesi önem taşımaktadır.

Öğrencilerin baskı resim dersine ilişkin olumlu tutumları ağırlıkta olsa da baskı resim dersinin programa yayılması, diğer sınıflarda da programlanması konusunda kararlı olmadıkları ulaşılan diğer bir sonuç olmuştur. Öğrencilerin baskı resim dersine ilişkin tutumlarını ortaya koyan olumlu sorularla ilgili elde edilen aritmetik ortalamalar gruplar arasında farklılıkların olduğuna işaret etmektedir. Buna göre ikinci grup en yüksek ortalamaya sahipken, birinci grup en düşük ortalamaya sahiptir. Bunun anlamı birinci grubun baskı resim dersine ilişkin tutumlarının düşük, ikinci grubun ise yüksek olduğudur. Gruplar arasındaki bu farkın olumsuz maddelerde de ortaya çıktığı ve her iki soru grubunun örtüştüğü görülmektedir. Baskı resim dersinde sıkılma, baskı resimle ilgili araştırma yapmaktan nefret etme, baskı resimle ilgili yayınları izlemekten sıkılma, baskı resim ödevlerini yapmayı sıkıcı bulma maddelerinin tümünde ikinci grup en düşük ortalamaya sahipken, birinci grup en yüksek ortalamaya sahiptir.

Özetle güzel sanatlar liselerinde programlarında yer alan baskı resim uygulamalarına ilişkin karar süreçleri öğrenci katılımlı bir yaklaşımla gerçekleştirildiğinde, öğrencilerin derse ilişkin olumlu tutum geliştirdikleri, ancak bu tutumların gücünün öğretmen faktöründen önemli ölçüde etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre şu önerilerde bulunulmuştur: 1. Özgün baskı resim eğitimi verilen ortamlar öğretmen odaklı yaklaşım yerine öğrenci odaklı yaklaşımlara göre düzenlenmelidir, 2. Özgün baskı resim dersleri, öğrencilerin ilgisini canlı tutmayı

hedeflemelidir. Bunu sağlamak için uygun öğretim stratejisi, yöntem ve teknikler kullanılmalıdır. Bu amaçla buluş ve araştırma yoluyla öğretim stratejisi ile drama, benzetim, beyin fırtınası ve problem çözme gibi yöntem ve tekniklere yer verilmelidir. 3. Öğrencilerin bireysel farklarının ortaya çıkarılması ve geliştirilebilmesi için onları araştırmaya-denemeye yöneltebilen, onların ilgi ve yeteneklerini dikkate alabilen gerekli görüldüğünde değişiklikler yapılabilen esnek eğitim programları hazırlanmalıdır. 4. Eğitim ortamları, öğrencilere kendilerini özgür hissedebilme, düşüncelerini ifade edebilme, problemi tanıyıp çözüm yolları önerebilme, değişik denemeler yoluyla kendi sonuçlarına ulaşabilme olanağı tanınmalıdır. 5. Baskı resim konusuyla ilgili yayınların sayısı ve kalitesi artırılma yoluna gidilmelidir. 6. Güzel sanatlar liselerinde baskı resim dersini yürüten öğretmenlerin bu alanda uzmanlaşmaları, sürekli üretmeleri ve bu yönüyle öğrencilere model olmaları gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akalan, G. (2000). Gravür, Çanakkale: Kale Seramik Sanat Yayınları.
- Akalan, G. (2003). Türkiye’de özgün baskı resme tarihsel bir bakış; Gravürün sorunları ve çözüm önerileri. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 129-138.
- Albayraktar, N. A. (1998). *Baskı resmin ilk örneği mühürlere plastik bir yaklaşım. Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 4, 22-28.
- Araz, G. (2013). Kağıt gravür. *Akdeniz Sanat Dergisi*. 6 (12), 221.
- Artut, K. (2001). *Sanat eğitimi: Kuramları ve yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ashier, M. (1989). *Grafik sanatlar*. İstanbul: Sandoz Bülteni, (33).
- Büyüköztürk, Ş. (2003). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı, İstatistik, Araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*, (Genişletilmiş 3. Baskı) Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demir, H. (2011). Özgün baskı resim ve sanatta demokratik paylaşım. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 20, 73-82. (e-dergi.atauni.edu.tr)
- Eroğlu, Ö. (2003). *Resim sanatı sözlüğü*, İstanbul: Öke Yayınevi Sanat Dizisi: 4.
- Gamble, H. (2001). Celebrating the familiar: An interview with Betty Spindler. *Arts & Activities*, 129 (4), 22-26.
- Gökaydın, N. (1987). Tahta baskı tekniğinin dünü, bugünü, eğitimdeki yeri. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Gökaydın, N. (1998). *Eğitimde tasarım ve görsel algı*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keskinok, K. (2001). *Sanat eğitimi: Aşamalı yöntem*, (1. Baskı). Ankara: Sanat yapım Yayıncılık.
- Lancaster, J. (1990). Craft and design in the primary school, national society for education in art & design, Bristol UK.
- Özer, A. (1995). *Grafik üretim teknikleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Tepecik, A. (1999). *Kız teknik öğretim okulları baskı teknikleri*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları; 3314, Ders Kitapları Dizisi; 590.
- Veryeri Alaca, I. (2009). *Karen Kunc'un eserlerinde baskı resim ve doğa*. (Rapor No. 1300-9206). *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 23, 1-13. (e-dergi.atauni.edu.tr)
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 45, 109-127.
- Yılmaz, S. (2015). *Görsel sanatlar öğretmenlerinin niteliklerine ilişkin beklentiler ve ilgili öğretmen eğitimi programlarıyla ilişkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Printmaking, lithography by artist, screen printing, is a various types of images made using techniques such as high and low pressure. It is intended to reproduce the specific number. In the fine arts, this technique "printmaking" is defined. When the chart is a branch of art and printmaking official discussed the historical development of the area into several printing techniques, it is seen that the origin of the image based on the cave walls that made the first generation of human beings. People have employed printmaking techniques since very early times as a means of communication as well as of passing on their cultures. Printmaking is an art technique in which, through the use of several materials, an object itself or a pattern is pressed on paper or a similar material. Initially used for multiple reproductions, this art has become the most prominent means of expression, which has caused an increase in the interest in printmaking. It is also of interest as required by today's technology, it is seen that a lot of new materials and techniques provide opportunities to artists and art educators. They enter unknown artists and art educators with new materials and techniques known from the opportunities provided by technology into a new and different way of discovering a narrative quest. Therefore, printmaking, artists present their efforts on creativity and technical skills has been an important language in the name of artistic expression. Artistic creativity is gained through education. Everyday ordinary perception or the variability of their forms of non-students are asked to be converted to various integrated organization. A system of education, then into concrete objects with different tools and equipment. The original print image, in accordance with the information provided in educational institutions have been trying to develop rapidly. A direct result of this was the inclusion of printmaking activities in the graphic design course curriculum of fine arts and sports high schools. Fine arts and sports high schools in the school to ensure the workshop interior layout with its facilities and linoleum prints through the provision of internal hardware , woodcut , engraving, Monotype prints such as printmaking practices the art of the presented printmaking practice , although tried to be realized and adapted to appeal to design students talk it is the subject. The need for making activities of printmaking interesting to students by adapting to their needs and interests provided the basis for this research. To this end, it was aimed to determine the attitudes of students in these high schools who are enrolled in the course of graphic design towards printmaking activities in class. To accomplish the purpose of the study is "What is the attitude of the original print image on the application of Fine Arts and Sports High School Art Department students? " has to answer the question.

2. Method

The study was carried out in the 2013-2014 educational year. The study population was the fine arts and sports high schools in Turkey, and the study sample consisted of three clusters of 11th grade students studying at Bolu Fine Arts and Sports High School, each of which included eight subjects selected by cluster sampling method. In this study, quantitative data that provide access to "experimental design " model has been used. " Experimental designs; cause and-effect between variables in order to reveal the relationship and under the control of the researchers observed are models to study the production of the required data. For the purposes of this study, quantitative research methodology was used and data were collected through a five point Likert attitude scale

prepared by the researcher, aiming to determine how the systematic variable in the independent variable (printmaking activities) influenced the dependent variable (the attitudes of students). The scale, developed with the help of expert opinion, consisted of 16 items. Attitude scale at the end of a semester hours by the researcher was applied to the subjects. The results of the data obtained from the attitude scale is reviewed on the tables.

3. Findings, Discussion and Results

The findings suggest that nearly all of the students who participated in the study had a positive attitude towards printmaking; they enjoyed the course and liked analyzing the printmaking examples shown in class. More than half of the students express their willingness to learn more about printmaking techniques, that they enjoy going through publications on printmaking, do not get bored during printmaking lessons, are interested in everything about printmaking, like to collect printmaking examples and to search about printmaking tools, and are willing to search about printmaking.

The fact that there are students, although few in number, with a negative attitude who get bored during printmaking course, are not interested in all aspects of printmaking, do not enjoy analyzing works of printmaking or going through publications or collecting examples of printmaking suggests that there is a need for activities that could make printmaking more interesting to students. Several factors, such as attitudes and behaviors of teachers, students' personality traits, the effects of the printmaking process including design, preparation of patterns, and printing, seem to be involved in the students' attitudes towards printmaking. Similarly, the fact that there are a few students with a negative attitude towards searching for information on tools for printmaking, or going through publications on printmaking reveals that they view studying printmaking is purely theoretical, which may be something they do not enjoy. Some students' expressions that they find it boring to do printmaking assignments boring and they are unsure whether they would like to write their term papers on printmaking may be due to a teacher's inclination to a more theoretical or practical assignment for printmaking. The uncertainty of some students about further study in printmaking or becoming a printmaker can be considered as negative attitudes.

It was concluded that the printmaking courses taught in fine arts and sports high schools need to be aimed at keeping the students' interest alive, and to utilize suitable teaching and learning strategies, methods, and techniques to ensure this, as well as designing learning environment in a student-centered way rather than a teacher-centered approach, and it is necessary to increase the quantity and quality of publications on printmaking, and to provide vocational guidance to the students as artists and art teachers.